

**Η αρχιτεκτονική της ορθόδοξου Μονής της Παναγίας του Σίντη στην Πάφο:
συμβολή στη μελέτη της θρησκευτικής αρχιτεκτονικής της Ενετοκρατίας στην Κύπρο**

Νάσω Χρυσοχού

Η παρούσα εργασία αποτελεί μελέτη της ορθόδοξης εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής στην Κύπρο κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας. Στο πρώτο κεφάλαιο προσδιορίστηκαν το ιστορικό πλαίσιο και οι ιστορικο-κοινωνικοί παράγοντες, οι οποίοι συνέβαλαν στην εξέλιξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής κατά την περίοδο της Λατινοκρατίας στο νησί. Απαραίτητη κρίθηκε μια σύντομη ιστορική περιγραφή της εξέλιξης της μοναστηριακής αρχιτεκτονικής από την αρχή της μέχρι την περίοδο που εξετάζεται. Με τον τρόπο αυτό προσδιορίστηκε καλύτερα η αρχιτεκτονική μορφή και η τυπολογία των μονών και συγχρόνως απαντήθηκαν ερωτήματα και εξάχθηκαν συμπεράσματα σχετικά με την εξέλιξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής στο νησί κατά τη διάρκεια των αιώνων. Ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα για την πιστοποίηση των ανωτέρω επιλέχθηκε το μνημείο της Μονής της Παναγίας του Σίντη. Στην αρχή έγινε αρχιτεκτονική ανάλυση του μνημείου και ακολούθησε έρευνα για την τυπολογία και μορφολογία των μονών και ναών της Ενετοκρατίας. Αρχίζοντας με τη μελέτη της ενετικής αρχιτεκτονικής η έρευνα επικεντρώθηκε σε ορισμένα σημαντικά αντιπροσωπευτικά στοιχεία μνημείων των ενετικών αποικιών, τα οποία αντιγράφονται και αφομοιώνονται από την εντόπια αρχιτεκτονική. Ακολούθησε μελέτη των τύπων των ορθόδοξων ναών και των προσκτισμάτων των μονών της περιόδου αυτής αλλά και των ιδιαίτερων μορφολογικών στοιχείων τους, τα οποία αποδεικνύουν άμεσες επιδράσεις από τη δυτική αρχιτεκτονική. Με τον τρόπο αυτό εξάχθηκαν συμπεράσματα για κοινά στοιχεία μεταξύ του μοναστηριού του Σίντη και των υπολοίπων μονών της ίδιας περιόδου και επιχειρήθηκε χρονολόγησή του τόσο βάσει των συμπερασμάτων αυτών όσο και από αρχαιολογική έρευνα. Το μνημείο του μοναστηριού της Παναγίας του Σίντη μελετήθηκε εκτεταμένα και αποτέλεσε το κεντρικό θέμα, γύρω από το οποίο δομήθηκε η παρούσα διατριβή. Ελλείψει επιστημονικών μελετών για την αρχιτεκτονική των υπολοίπων προς σύγκριση μνημείων, η έρευνα γύρω από αυτά στηρίχθηκε, σε μεγάλο βαθμό, σε επιτόπιες επισκέψεις και προσωπικές παρατηρήσεις. Μια δεύτερη σημαντική δυσκολία, η οποία παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας των περισσότερων μνημείων, ήταν η κατάσταση στην οποία διασώζονται αυτά στις μέρες μας. Οι φθορές, είτε φυσικές είτε από ανθρώπινο χέρι, οι ανοικοδομήσεις, πολλές φορές πέραν της μίας, είχαν αλλοιώσει συχνά σε τόσο μεγάλο βαθμό τη μορφή τους, ώστε το έργο της μελέτης των αρχιτεκτονικών-αρχαιολογικών φάσεών τους να καθίσταται αβέβαιο. Επίσης πολλά από τα μνημεία βρίσκονται στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, καθιστώντας την επιτόπια εξέταση τότε, αδύνατη. Τα αρχαιολογικά τεκμήρια που έχουν απομείνει μετά την τουρκική εισβολή του 1974 δεν επαρκούν για την αναγκαία αναλυτική, απαραίτητη για τη συγγραφή της διατριβής έρευνα. Παρά τις δυσκολίες, με τη μελέτη αυτή πιστεύουμε ότι καλύφθηκε ένα σημαντικό κενό στην εξέλιξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής την περίοδο της Ενετοκρατίας. Με την αρχική προκαταρκτική μελέτη του θέματος προέκυψαν και απαντήθηκαν σε μεγάλο βαθμό τα ακόλουθα ερωτήματα: 1. Πώς επηρεάζει το πολιτικό κλίμα της ενετοκρατίας την ορθόδοξη μοναστηριακή αρχιτεκτονική του νησιού; 2. Η Μονή του Σίντη ήταν Ορθόδοξη ή Λατινική; Ποιός την έκτισε και πώς; Ακολούθηθηκε κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο; 3. Υπάρχουν επιδράσεις από την ενετική αρχιτεκτονική στην ορθόδοξη μοναστηριακή αρχιτεκτονική; Οι επιδράσεις αυτές, εάν υπάρχουν, πηγάζουν από τη λατινική μοναστηριακή αρχιτεκτονική ή ακολουθούν άλλα πρότυπα; 4. Ποιοί οι παραλληλισμοί της αρχιτεκτονικής της Μονής Σίντη με άλλα μοναστήρια της περιόδου;